

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS RINKIMŲ KODEKSO 33, 75, 78 IR 193 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-104**

2025 m. d. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2025 m. balandžio 2 d. sprendimo Nr. SV-S-133 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.5 papunktį, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos rinkimų kodekso 33, 75, 78 ir 193 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-104 (toliau – Įstatymo projektas) tikslui, tačiau nepritarti Įstatymo projektu pasiūlytomis teisinio reguliavimo priemonėms dėl šių priežasčių:

1. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad „siekiama kiek galima labiau suvienodinti reikalavimus viešumui, susijusiam su kandidatų ir politinių organizacijų teistumu.“ Šiuo metu Lietuvos Respublikos rinkimų kodekse (toliau – Kodeksas) įtvirtinta pareiga viešai skelbti informaciją tik apie kandidatų – fizinių asmenų – teistumą (Kodekso 76 straipsnio 1 dalies 12 punktas ir 5 dalis), tokios pareigos nenumatant įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu pripažintoms padariusiomis nusikalstamą veiką politinėms organizacijoms – juridiniams asmenims. Sutiktina, kad rinkėjui pateikiama informacija yra svarbi, siekiant užtikrinti skaidrius, sąžiningus rinkimus. Tačiau Įstatymo projekte pasiūlytos teisinio reguliavimo priemonės neleistų pasiekti nurodyto tikslo dėl politinės organizacijos – juridinio asmens – prigimties, t. y. politinė organizacija sukurta jos steigėjų ir narių pagal galiojančias teisės normas (Lietuvos Respublikos politinių organizacijų įstatymo 2 straipsnio 7 dalis ir 5 straipsnis). Tai lemia, kad tiek politinės organizacijos atsiradimas, tiek jos egzistavimas ir veikla priklauso nuo kitų asmenų – politinės organizacijos steigėjų (narių) valios. Politinės organizacijos narių sprendimu politinė organizacija gali pasibaigti (Politinių organizacijų įstatymo 9 straipsnis), kartu tai reikštų, kad pasibaigtų ir jos pripažinimo kalta dėl nusikalstamos veikos padarymo nulemtos teisinės pasekmės, įskaitant ir Įstatymo projektu siūlomą nustatyti pareigą viešai atskleisti informaciją apie pasibaigusios politinės organizacijos teistumą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 72⁸ straipsnyje įtvirtinta baudžiamojo poveikio priemonė – draudimas reorganizuoti juridinį asmenį. Šios priemonės tikslas yra užtikrinti, kad reorganizuotis juridiniam asmeniui draudžiama tik tol, kol įvykdoma jam paskirta bausmė (išskyrus juridinio asmens likvidavimą) ar baudžiamojo poveikio priemonė. Dėl šios priežasties minėta baudžiamojo poveikio priemonė užtikrina tik tikslinį draudimą reorganizuotis, siekiant įgyvendinti bausmės paskirtį, o ne užtikrinti juridinio asmens priverstinę tęstinę veiklą. Taigi politinės organizacijos veikimo laikas gali priklausyti nuo jos narių valios išvengti jų tapatinimo su nuteista politine organizacija ir lemti jų sprendimą pabaigti nuteistos politinės organizacijos veiklą, o norėdami ateityje tenkinti savo politinius interesus, reikšti savo politinę valią ir siekti įgyvendinti valstybės ir (arba) Europos Sąjungos valdžią, savivaldos teisę politinės organizacijos nariai gali nuspręsti įsteigti naują politinę organizaciją. Naujoji politinė organizacija, nors ir sudaryta iš tų pačių ar dalies narių, nebeturėtų pareigos skelbti informaciją apie veiklą pabaigusios (ankstesnės) politinės organizacijos teistumą. Kartu tokiu būdu būtų sukurtos dirbtinės prielaidos politinę sistemą

sudarančių subjektų kaitai, kuri tik apsunkintų rinkėjų sprendimą ir galimybę atpažinti (žinoti ir išsiaiškinti), ar konkretūs asmenys, esantys naujos politinės organizacijos kandidatų sąraše, buvo politinės organizacijos, pripažintos kalta dėl nusikalstamos veikos padarymo, nariai. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyti tikslai nebūtų pasiekti. Įstatymo projektas taip pat neatitinka Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 5 punkte įtvirtinto teisėkūros efektyvumo principo ir sukurtų nepagrįstą bei perteklinę administracinę naštą.

2. Įstatymo projekto 4 straipsniu keičiamo Kodekso 78 straipsnio 7 dalyje siūloma numatyti, kad pareiškiniai dokumentai Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos interneto svetainėje skelbiami neterminuotai. Vadovaujantis Kodekso 75 straipsniu, gali būti tiek fizinių, tiek ir juridinių asmenų pareiškiniai dokumentai. Fizinių asmenų (kandidatų) duomenų skelbimas reglamentuotas Kodekso 85 straipsnyje ir atitinka 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) reikalavimus. Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma tik apie juridinių asmenų – politinių organizacijų – pareiškinių dokumentų viešinimą. Taigi, nors Įstatymo projekto iniciatoriai nesiekia ir fizinių asmenų pareiškinių dokumentų neterminuoto skelbimo Vyriausiosios rinkimų komisijos interneto svetainėje, Įstatymo projekto 4 straipsniu siūlomas Kodekso 78 straipsnio 7 dalies pakeitimas vis tik apima visų pareiškinių dokumentų viešą skelbimą. Atsižvelgiant į tai, toks siūlomas pakeitimas nesuderinamas su Kodekso 85 straipsniu ir Įstatymo projektas neatitinka Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 7 punkte įtvirtinto teisėkūros sistemiškumo principo.

3. Kartu pastebėtina, kad Kodeksas patvirtintas konstituciniu įstatymu. Šiame kontekste paminėtina, kad, kaip yra pažymėjęs Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, konstituciniais įstatymais turėtų būti reguliuojamos konstituciškai svarbios visuomeninių santykių sritys, ypač reikšmingi valstybės ir visuomenės gyvenimo klausimai; konstituciniai įstatymai nuo kitų įstatymų skiriasi priėmimo ir keitimo tvarka; taip užtikrinama ir tai, kad bus garantuojamas didesnis konstituciniais įstatymais reguliuojamų visuomeninių santykių stabilumas, pvz., Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 2020 m. liepos 30 d. nutarimas Nr. KT135-N11/2020 ir Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismo 2025 m. vasario 6 d. nutarimas Nr. KT8-N2/2025). Siekiant užtikrinti konstituciniu įstatymu reguliuojamų konstituciškai svarbių visuomeninių santykių, ypač reikšmingų valstybės ir visuomenės gyvenimo klausimų, t. y. svarbiausių rinkimų organizavimo ir vykdymo taisyklių, stabilumą, Kodekso nuostatos neturėtų būti keičiamos visapusiškai neįvertinus galiojančio teisinio reguliavimo, Įstatymo projektu siūlomo teisinio reguliavimo priemonių bei jų sukeltų pasekmių.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras